

**УПРАВЛІННЯ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, МОЛОДІ.
СПОРТУ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ
ОЧЕРЕТИНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ ВА
ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

Дитяча обдарованість: питання і відповіді

2021

Схвалено на засіданні районної методичної ради
Протокол №1 від 26.09.2021р

Автори-укладачі:

Т.А. Дубова, консультант з навчальних предметів

Дитяча обдарованість: питання і відповіді

Зміст роботи з обдарованими дітьми включає ряд завдань, а саме: сприяти розвитку кожної особистості, якомога раніше виявляти обдарування кожної дитини і максимально сприяти їхньому розвитку. В посібнику розкриті певні аспекти виявлення, навчання, розвитку дитячої обдарованості.

Посібник допоможе в організації роботи з обдарованими дітьми.

Пошук обдарованих дітей з метою підтримки їхнього розвитку має велике суспільне значення. Як показують спеціальні дослідження, дуже малий відсоток людей створюють ті нові культурні та технічні цінності, що складають основу благополуччя всього людства або певної нації. Хто ці люди? Творчі, обдаровані особистості. Ідентифікувати обдарованість дуже складно. В першу чергу тому, що важко відповісти на запитання: кого вважати обдарованим? Особливо якщо пошук відбувається серед дітей, коли їхні потенційні можливості ще остаточно не виявилися.

Обдарованість - це те індивідуальне поєднання здібностей, яке дозволяє людині легко, швидко, на якісно іншому рівні набувати необхідні для успішного виконання діяльності навички і уміння. Відповідно до цього виділяються два види обдарованості :

спеціальна обдарованість, що створює можливість успіху в певній діяльності,

загальна обдарованість, яка, на відміну від спеціальної, забезпечує успішність освоєння широкого кола видів діяльності.

Але обдарованість не є єдиним чинником, що визначає успішність виконання діяльності.

Ознаки обдарованості - це ті особливості обдарованої дитини, які проявляються у її реальній діяльності і можуть бути оцінені під час спостереження за її діями. Ознаки явної (виявленої) обдарованості зафіксовані в її

визначенні і пов'язані з високим рівнем виконання діяльності.

Обдарованість – це система:

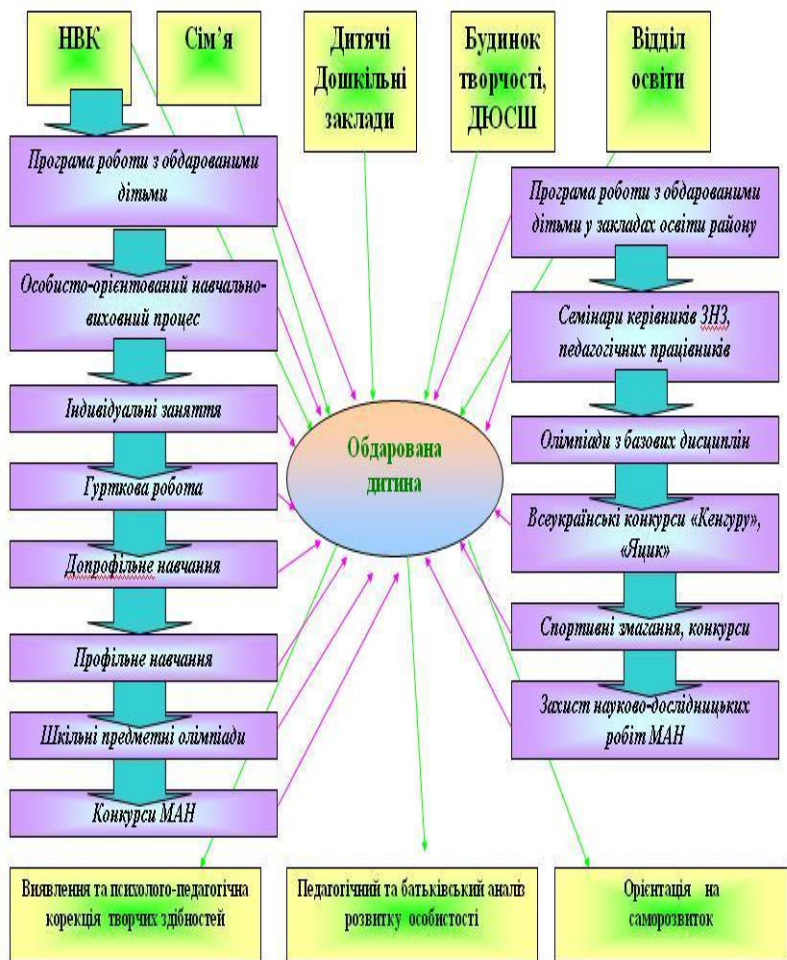
1. Обдарованість проявляється як здатність до видатних досягнень у будь-якій соціально значимій сфері людської діяльності, а не тільки в академічних областях.

2. Треба брати до уваги і ті здібності, які вже проявилися, і ті, які можуть проявитися (тобто потенційні).

3. Обдарованість є результатом взаємодії багатьох чинників. В першу чергу це означає, що обдарованість не дорівнює високому коефіцієнту інтелектуального розвитку(IQ), а отже, не визначається тільки винятковим інтелектом.

4. Обдарованість різноманітна, проявляється на різних рівнях і в усіх сферах життєдіяльності. Досягнення неможливі без високо розвиненої здатності до творчості (креативності), внаслідок чого встає особливе завдання виявлення і розвитку дітей з творчою обдарованістю.

5. Кожний обдарований - індивідуальність, що вимагає особливого підходу. Сприяння реалізації обдарованості найчастіше вимагає організації особливого середовища, що включає спеціальну освіту, яка виходить за рамки навчання в звичайній школі.

Мета роботи з обдарованими дітьми

- Виявлення таких дітей.
- Створення умов для їх оптимального розвитку

Завдання роботи з обдарованими дітьми

- Розвиток цілісної картинки світу в уявленні дитини;
- Розвиток творчого, критичного й абстрактно-логічного мислення.
- Розвиток здібностей самостійно навчатися та здійснювати дослідницьку роботу;
- Розвиток здібностей до самопізнання, формування позитивної "Я - концепції"

За якими принципами будується робота з обдарованими дітьми?

- Орієнтація на змагання, актуалізація лідерських можливостей учнів.
- Орієнтація на потреби дитини.
- Максимальне розширення кола інтересів.
- Домінування розвивальних можливостей над інформаційною насиченістю.
- Ускладнення змісту навчальної діяльності

Якості, необхідні вчителю для роботи з обдарованими дітьми. (Критерії американської програми «Astor»). Учитель повинен:

-бути доброзичливим і чуйним;

- розбиратися в особливостях психології обдарованих дітей, відчувати їхні потреби та інтереси;
 - мати високий рівень інтелектуального розвитку;
 - мати широке коло інтересів і вмінь;
 - бути готовим до виконання найрізноманітніших обов'язків, пов'язаних з навчанням обдарованих дітей;
 - мати живий і активний характер;
 - мати почуття гумору (але без схильності до сарказму);
 - проявляти гнучкість, бути готовим до перегляду своїх поглядів і постійного самовдосконалення;
 - мати творчий, можливо, нетрадиційний особистий світогляд;
 - володіти хорошим здоров'ям і життєстійкістю;
- Досвід роботи показує, що чим раніше розпочато роботу з обдарованою дитиною, тим повніше, ширше розкривається її талант.

Виявивши талановитого учня на початковому етапі навчання, необхідно встановити співпрацю вчителя початкових класів, дитини та вчителя-спеціаліста предмета, в якому виявлено обдарованість.

Природно, кожному вчителю самому доводиться багато працювати над створенням власної системи особистісних, ділових, моральних якостей, в основі якої лежить бажання розвинути вихідні можливості учня.

Форми роботи з обдарованими дітьми:

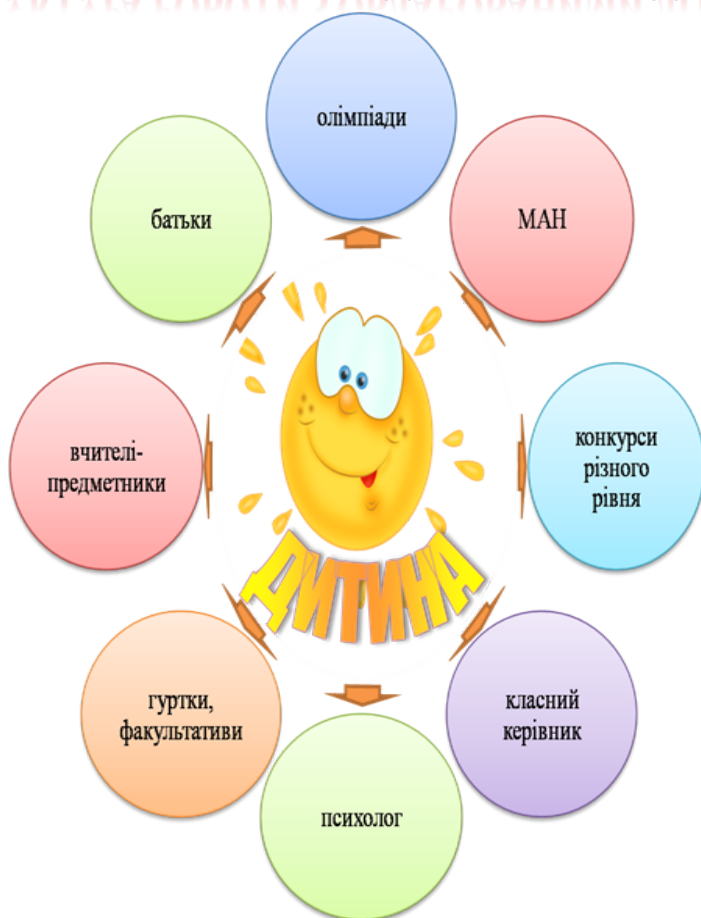
Різнорівневе навчання. У кожному класі, на кожному навчальному предметі матеріал організувати на різних рівнях (А, В, С). Обдаровані діти мають можливість займатися на найвищому рівні навчання.

Елективні курси. Курси за вибором дозволяють частину часу віддавати вивченню предметів, що відповідають особистим інтересам і потребам обдарованих дітей та сприяють спеціалізації навчання. Введення елективних курсів в основній школі передбачає знайомство учнів з самими різними областями і предметами вивчення, які можуть їх зацікавити. В результаті розширюється коло інтересів, і у дитини формується уявлення про те, що він хотів би вивчати більш глибоко. В старшій школі спеціалізація навчання може проводитися через індивідуальні навчальні плани.

Проектно-дослідницька діяльність.

Дає можливість включати у процес навчання самостійні дослідження та розв'язування творчих завдань (індивідуально і в малих групах). Учень бере участь у постановці проблеми, у виборі методів її вирішення. Таким чином здійснюється процес прилучення його до творчої, дослідницької роботи.

СТРУКТУРА РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

У вихованні

Організація виховного середовища школи дозволяє створювати в учнів мотивацію до вироблення активної життєвої позиції, формувати високий рівень і міцну стійкість культури, моральності, творчої активності та соціальної зрілості, що проявляється учнями в житті і діяльності, в повсякденній поведінці як в школі, так і поза школою.

Форми виховної роботи:

- Рейтинг успішності учнів старшої школи.
- Традиційні загальношкільні справи та акції.
- Портфоліо досягнень школяра.
- День самоврядування.

У розвитку

Індивідуальний освітній план. Це документ освітньої діяльності визначається на певний період, який сприяє забезпеченню оптимального для кожного окремого учня освітнього процесу, що включає навчання, виховання і розвиток в конкретний період. ІОП передбачає прийняття учнем відповідальності за власну освіту, усвідомлення його мети, розуміння особливостей свого стилю навчання, безпосереднє проектування власної освітньої діяльності, планування конкретних дій з організації навчальної діяльності та її рефлексію. ІОП сприяє тому, що учень починає сам фіксувати потреби у своїй зміні,

просуванні, здобутті знань і умінь для вирішення актуальних освітніх завдань. План складається спільно з учнями і класним керівником та узгоджується з батьками учня та фахівцями школи (медиками, психологами та ін.).

Взаємодія з батьками. Необхідно, щоб в школі склалася система заходів, спрямованих на співпрацю з батьками. Батьки залучаються до життєдіяльності школи через пізнавальні, творчі та спортивні заходи.

Необхідно формувати у учнів готовність і вміння навчатися в протязі усього життя, здатність до самозміни і формування. Важливо, що діти хочуть працювати, пропонують нові цікаві теми. Кругозір їх розширюється, а за допомогою ІКТ багато можливостей отримати інформацію, обробити її, представити у вигляді презентації, ролика, буклета. Поділитися своїми досягненнями з ровесниками. Уже в початковій ланці навчання необхідно звертати увагу на обдарованих дітей, залучати їх до творчої роботи, знайомити з можливостями ІКТ. В цьому випадку робота буде набагато ефективнішою і більш плідною.

Тест «Не прогав вундеркінда!»

Кожна дитина має свої, лише їй притаманні риси, які розпізнаються в ранньому віці, тому обов'язок батьків — виявити та розвинути приховані здібності та задатки.

У цьому може допомогти такий *тест*.

1. Ваша дитина навчилася рано, до шестирічного віку, читати:
 - самостійно — 7 балів;
 - за допомогою когось — 5 балів.
2. Читає багато книжок, причому досить швидко — 2 бали.
3. Сама або за допомогою когось зацікавилася словниками та енциклопедіями — 2 бали.
4. Легко навчилася читати, але відчуває труднощі під час читання — 1 бал.
5. Займається, зазвичай, за зачиненими дверима, а друзів має старших за себе — 2 бали.
6. Розмовляє зі старшими на рівних — 2 бали.
7. Ставить багато різних каверзних запитань, інколи заганняючи дорослих у глухий кут — 2 бали.
8. Має готові відповіді навіть на несподівані запитання — 1 бал.
9. Іноді неуважна, але завжди вміє робити цікаві повідомлення (скажімо, після перегляду кінофільму, телепередачі чи спостереження за чим-небудь) — 2 бали.
10. Із задоволенням вступає в бесіду про навколишній світ, самостійно оцінює суспільні явища — 1 бал.
11. Одноманітні справи (миття посуду, легкі навчальні вправи, які не потребують особливих зусиль) викликають нудьгу — 1 бал.
12. Чутлива до несправедливості, навіть якщо це не стосується її особисто — 2 бали.

13. Має багатий словниковий запас і вміло застосовує під час спілкування різні терміни — 2 бали.

14. Любить складні ігри (шахи тощо), які потребують кмітливості — 1 бал.

15. У ранньому віці цікавиться тим, що вивчають старшокласники — 1 бал.

16. Любить різні заняття, причому хоче робити все самостійно — 2 бали.

17. Її цікавить Всесвіт, вона цікавиться питаннями світобудови й усім, що стосується давньої історії — 2 бали.

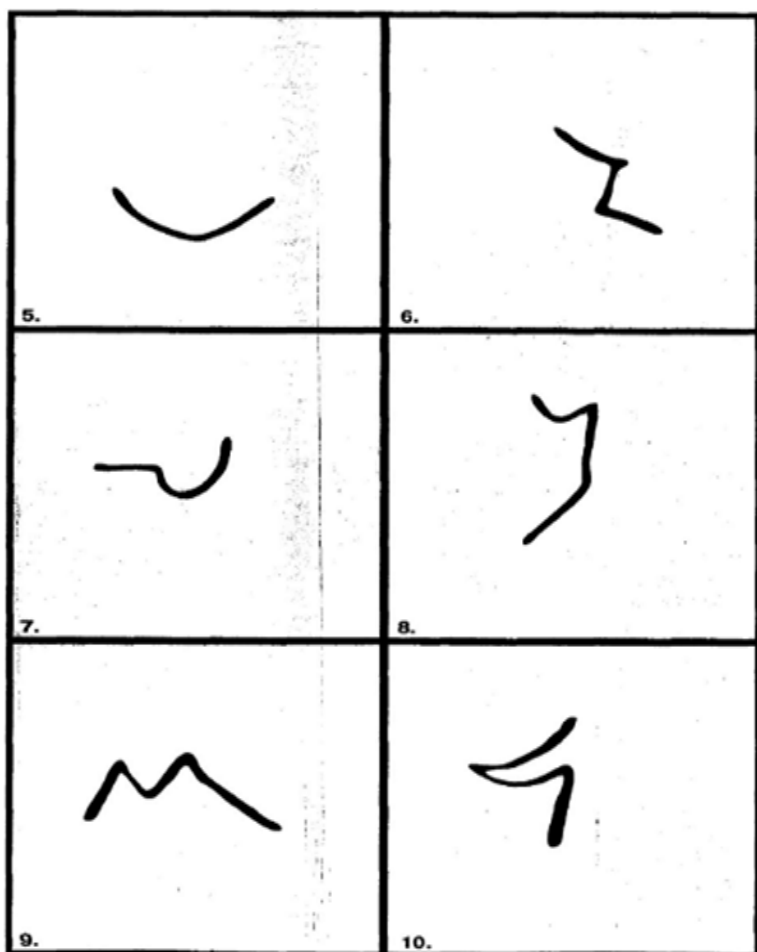
18. У школі навчається без особливих зусиль, швидко схоплює матеріал та має власну думку з багатьох питань — 2 бали.

19. Має розвинуте почуття сприймання музики, образотворчого мистецтва, навколишнього світу і в усьому знаходить гармонію — 2 бали.

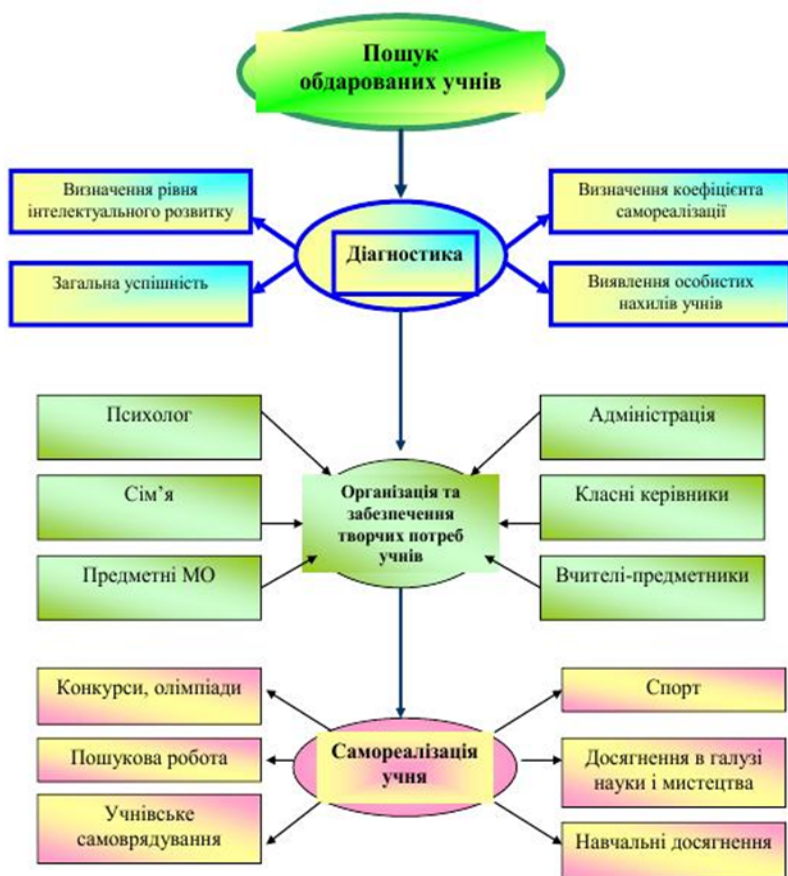
Чи є ваша дитина «вундеркіндом» залежить від того, скільки балів вона отримає під час підрахунку. Слід врахувати, що об'єктивність тестування залежить від чітких відповідей на запитання. Якщо ви набрали **від 10 до 13 балів** — це свідчить про те, що **ваша дитина має певні здібності**, а тому вам слід потурбуватися про те, щоб організувати її навчання та спрямувати розвиток її здібностей у потрібне русло.

Тест на розвиток уявлення.

Кожна завершена фігура (їх усього 6) оцінюється за оригінальністю і точністю розробки ідеї. Кількість виконаних завдань визначає показник швидкості, а міра різноманітності відповідей — гнучкість мислення.

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ

Підведемо підсумки:

Однією з основних проблем освіти є підтримка обдарованості і таланту. До школи пред'являються сьогодні високі вимоги. А що значить для батьків і суспільства "хороша школа"?

- Це школа, де добре вчать з усіх предметів, а по закінченні діти легко вступають до вузів.
- У цій школі повинні викладати висококваліфіковані й інтелігентні педагоги.
- У школі повинні бути свої традиції.
- Школа повинна давати сучасну освіту.
- У хорошій школі поважають особистість дитини, з нею займаються не тільки на уроках, а й у позаурочний час.
- У хорошій школі створені умови для реалізації особистісних якостей, обдарованості.

Основні заходи щодо пошуку, підтримки, навчання і виховання обдарованих дітей

I. Підвищення рівня інформаційного та науково-методичного забезпечення педагогічних працівників

зміст	виконавці
-------	-----------

Поповнити банк психодіагностичних методик, спрямованих на виявлення обдарованих дітей	РМК
Забезпечити підвищення фахового рівня педагогічних працівників шляхом залучення до участі у міжнародних програмах, конференціях, семінарах, тренінгах різного рівня з питань роботи з обдарованими дітьми	РМК
Провести районний семінар з питань обміну досвідом роботи з обдарованими дітьми	РМК
Створити банк пам'яток для вчителів, батьків з питань роботи із здібними та обдарованими учнями.	РМК
Створити та постійно поповнювати інформаційний банк даних про вчителів, які результативно працюють з обдарованими дітьми .	РМК
Забезпечити педагогічних працівників, які працюють з обдарованими дітьми, нормативними, інструктивними, методичними та інформаційними документами	РМК
Впровадити в експериментальній формі створення «портфоліо» обдарованих дітей	РМК, вчителі
Популяризувати здобутки обдарованих дітей через місцеві ЗМІ	РМК
Впроваджувати в практику систему ранньої і поетапної діагностики та своєчасного виявлення обдарованих дітей	Адміністрація , педагоги
Впровадити проведення конкурсів, турнірів, змагань “Ключі від форту	Адміністрація , педагоги

ЗНАНЬ», «Найрозумніший», «Що? Де? Коли?», «Дебати» , «Займи позицію» тощо	
Проводити свято обдарованих дітей « <u>День Науки</u> »	Адміністрація , педагоги
Організація консультацій для учнів та батьків учнів з проблем розвитку здібностей	Адміністрація , педагоги
Розробка та реалізація індивідуальних освітніх програм, технологій, методик навчання обдарованих дітей .	Адміністрація , педагоги
Видавати збірки творчих робіт обдарованих учнів	Адміністрація , педагоги
При вивченні стану викладання предметів включати в тексти контрольних робіт завдання проблемно-творчого характеру щодо виявлення умінь учнів логічно мислити та орієнтуватися у нестандартних ситуаціях	Педколектив РМК
Організовувати та проводити учнівські наукові конференції	педколектив
Організувати конкурс «Учень року»	адміністрація
Випустити альманах дитячих малюнків і віршів «Лицарі пера»	Адміністрація педколектив
Впровадити в практику Інтернет – олімпіад, Інтернет-конкурсів	педколектив
Проводити шкільний етап конкурсу-захисту учнівських робіт МАН .Забезпечити участь конкурсантів в II та III етапах конкурсу-захисту МАН	Адміністрація , педагоги
Продовжити практику проведення предметних тижнів та Днів науки.	Адміністрація , педагоги

Організувати виставку персональних робіт обдарованих дітей та учнів в НВК	Адміністрація , педагоги
---	--------------------------

Отже бажаємо успіху всім небайдужим педагогам!

Література

1. Гончарук Ю., Гергун Н. Організація роботи з обдарованими дітьми // Директор школи. – 2006. – № 27-28.
2. Адаменко Н. Школа успіху. // Завуч. – 2007. – № 4. – С 6 – 10.
3. Обдаровані діти // Завуч. – 2005. – № 28. – С – 15 – 20.
4. Приходченко К. Гуманістична спрямованість творчого простору // Директор школи. – 2004. – № 10. – С 2 – 5.
5. Кирилюк Л., Шубіна Т. Школа життєтворчості – шлях до успіху // Завуч. – 2006. – № 15. – С – 9 – 10.
6. Механізм інтелектуального розвитку. Спецвипуск // Завуч. – 2005. – № 22.
7. Діти індіго – діти майбутнього? // Завуч. – 2006. – № 34. – С – 11 – 12.
8. Гук Р.В. Робота з обдарованими дітьми в сільській гімназії // Управління школою. – 2005. – № 28 – 29. – С – 33 – 37.

9. Савел'єва Л. Робота з обдарованими // Управління школою. – 2005. – № 30. – С – 23 – 26.

<http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=6148>

<http://obdarovani.at.ua>

<http://www.iod.gov.ua/news.php>

<http://man.gov.ua/ua/index>